

ISSN 0350–185x

UDK 808

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ
И
ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ

ЈУЖНОСЛОВЕНСКИ ФИЛОЛОГ

књ. LXXII, св. 1–2

Уређивачки одбор:

*др Јасна Влајић-Појовић, др Даринка Горџан-Премк, др Рајна Драгићевић,
др Најда Иванова, др Александар Лома, др Алина Ј. Маслова,
др Софија Милорадовић, др Мирослав Николић, др Слободан Павловић,
др Предраг Пипер, др Слободан Реметић, др Живојин Сјанојчић,
др Срејто Танасић, др Зузана Тојолињска, др Анајолиј Турилов,
др Викџор Фридман*

Главни уредник

Предраг Пипер

БЕОГРАД

2016

ISSN 0350-185x, LXXII, св. 1–2 (2016)

UDK: 81'27:81'373.2(497.115)

316.75:81'26(497.115)

COBISS.SR-ID: 224843532

DOI: 10.2298/JFI1602139R

Примљено: 14. јануара 2016.

Прихваћено: 28. јануара 2016.

Оригинални научни рад

МИТРА М. РЕЉИЋ*

Универзитет у Приштини са привременим седиштем

у Косовској Митровици

Филозофски факултет

Катедра за руски језик и књижевност

О САВРЕМЕНИМ КОСОВСКОМЕТОХИЈСКИМ ХОДОНИМИМА (СОЦИОЛИНГВИСТИЧКИ АСПЕКТ)

У раду се, применом методе квантитативне и квалитативне анализе и интерпретације те каузалне методе, разматра савремена косовскометохијска ходонимија. Општа запажања илуструју се делом актуелне урбанонимије Косовске Митровице. Анализом албанојезичке ходонимије у јужном и српскојезичке ходонимије у северном делу града сагледавају се разлике на нивоу културних и друштвених приоритета житеља с једне и друге стране Ибра, начин и степен потирања старог и успостављања новог идентитета града, улога и значај ходонима у обликовању културе сећања, јавног мишљења и вредносног система друштва. Утврђује се да албанојезичке, као и српскојезичке ходониме карактеришу они меморативног типа, да у оквиру албанојезичких меморатива примарно место заузимају имена учесника побуне и ратова, док међу српским меморативима то место припада људима из области културе, да, иако вишеструко мањи у односу на албанојезички, српскојезички корпус ходонима одликује донекле већа мотивска разноврсност, као и да је актуелна политизација далеко израженија у албанојезичкој неголи српскојезичкој ходонимији.

Кључне речи: урбаноним, ходоним, идентитет простора, идентификација, култура сећања.

Предмет овог рада је номинациона специфичност савремене ходонимије на простору Косова и Метохије, представљене на репрезентативном узорку подељеног града Косовске Митровице. Циљ

* hvostanskazemlja@gmail.com

истраживања је да се утврди мотивска заснованост ходонима и, сходно томе, њихов значај, као видљивих и фреквентних вербалних показатеља историјских, културних и политичких ослонаца друштва те њихова улога у обликовању идентитета простора, колективног идентитета, културе сећања и вредносне оријентације становништва. Емпиријску подлогу истраживања чини корпус српскојезичких ходонима у северном и албанојезичких ходонима у јужном делу града. Истраживање се заснива на следећим двама хипотезама: 1) ходонимија, као видљив одраз званичне језичке политике, има знатан удео у (пре)обликовању колективног идентитета, идентитета простора и просторне идентификације становништва; 2) ходоними, поред осталог, имају значајну улогу у стабилизацији културе сећања, формирању јавног мишљења и вредносног система друштва.

1. Синтагме попут *социјални ѿросѿор*, *кулѿурни ѿросѿор*, *језички ѿросѿор*, *сакрални / ѿрофани ѿросѿор*, *свој / ѿуђи ѿросѿор* и др. указују на узајамну везу човека и простора, која је много више од пуке физичке везе. „Традиција тврди да места где живе ови или они народи има, осим физичке, и метафизичку димензију (...) Као што се човек састоји од тела, душе и духа, тако и земље, континенти, реке, мора, планине имају своју скривену, тајну, мистичну димензију, чија је структура сродна душевним и духовним световима људи“ (Дугин 2008: 5).¹ Наглашавајући супстанцијалну мистичност онога што се данас, следствено људском егоизму, именује као „животна средина“, Г. ГАЧЕВ (2011: 40)² констатује: „Природа је текст, свети текст завета који је дати Народ позван да прочита, поштује, разуме и реализује на својој земљи током историје.“

Ако се и одмакнемо од промишљања у домену сакралне географије, свеједно, не можемо побећи од чињенице да нас на ту посебну везу свакодневно подсећа језик чији је однос са простором само „део проблематике односа између човека и простора“ (PIPER 2001: 11). У цитираној књизи *Језик и ѿросѿор* П. Пипер упућује на ауторе З. Г. Гунајева, А. Ф. Гилфердинга и Ј. Обрадовића, који су поодавно заступали тезу о утицају животног простора на саму структуру језика (PIPER 2001: 9–11). Присетићемо се такође да је Жан Жак Русо у свом *Огледу о ѿореклу језика* (у поглављу „Како се музика дегенерисала“) недвосмислено тврдио да повољни, односно неповољни географско-климатски услови одлучујуће утичу на формирање физичке и

¹ Александр Дугин, *Абсолютная родина*, Москва: АРКТОГЕЯ, 1999.

² Георгий Гачев, *Ментальности народов мира*, Москва: ЭКСМО, 2008.

карактерно-психолошке комплексације народâ, што се манифестује и у њиховом језику (RUSO 2001: 117–118).³ Тај утицај је двосмеран, јер и народ, сходно својим физичким и духовним потребама, проширује и преобликује простор. Уколико се физичке и културне трансформације одређеног простора одвијају спонтано и постепено, оне га неће учинити неким другим простором, као што ни стицање нових сазнања, ставова и понашања током развоја јединке од ње не чини неког другог човека (уколико, разуме се, он не зажели да буде други, што је данас посебно „модерно“).

Произлази да је идентитет простора, таман као и идентитет јединке или етноса, динамичан и садржајно слојевит феномен. Његова суштина није у природи садржаја (који је најчешће резултат различитих културних наслага и прожимања), већ у целовитости, интегрисаности тог садржаја, формираног око, несумњиво присутног, непроменљивог језгра „од памтивека“, захваљујући којем, упркос променама, препознајемо јединку, етнос (в. РЕЉИЋ 2014: 109), па и град. Акцент је свакако на глаголу *īprejознавајти*, јер „Identitet svoju društvenu funkciju ne može ispuniti tako što će pojedinac složiti sliku o sebi i nametnuti je drugim članovima društva. On postaje delotvoran tek kada ti drugi steknu predstavu o pojedincu u kojoj se i on sam prepoznaje“ (MAJER 2009: 22–23).⁴ „Многи зnanstvenici који се баве проучавањем идентитета сматрају да постоје три основна творбена елемента која формирају колективни идентитет: 1) свјест о заједничком простору, 2) свјест о заједничкој повјести и 3) свјест о заједничкој култури. Простор се притом издваја као један од најважнијих, ако не и кључни елемент у том процесу...“ (СРЉЕНКО 2008: 69). Као што човек свој културни, језички, професионални и др. идентитет формира првенствено на простору на којем најдуже живи, тако и простор своју идентитетску мапу формира захваљујући етносу који је својим животом (културном, политичком и духовном оријентацијом) утиснуо у њему оно језгро властитог идентитета као препознатљив траг у простору. „Pojmovi prostora i vremena kolektivnog pamćenja su s komunikacijskim oblicima odgovarajuće grupe u jednoj životnoj svezi koja je afektivno i vrijednosno ispunjena. One se javljaju kao domovina i životna povijest, puna smisla i značenja za ciljeve grupe i sliku koju ona stvara o sebi“ (ASSMANN 2005: 46).⁵

³ Сличне тезе данас придобијају нови замах и смисао (в. ГАЧЕВ 2011: 67–73).

⁴ Thomas Meyer, *Die Identität Europas*, Frankfurt am Main, 2009.

⁵ Jan Assmann, *Das kulturelle Gedächtnis*, München, 2002.

Шта се дешава када, стицајем историјских околности, на одређени простор, какав је случај Косово и Метохија, приспе нова етничка групација па, уместо да властитим културним доприносом придода слој у постојећем просторном палимпсесту, зажели да га поништи и успостави му сасвим нови идентитет? Као што постоје историјски и политички језици (в. ПИПЕР 2010: 205–213), тако и идентификације са одређеним простором бивају историјске и политичке. У оба случаја, прво (историјско) плод је историјских чињеница, а друго (политичко) резултат прекрајања историје, свакојаке манипулације и крађе. Како то изгледа са језиком (босанским, црногорским и сл.), добро је познато, а о политички презентованом идентитету простора и наводном властитом уделу у формирању таквог идентитета, опет понајбоље сведочи језик. Довољно је погледати лепезу имена краљева, царева и других историјских личности те античких и римских сакралних локалитета који су данас у функцији урбанонима, а који треба да потврде тобожњу вајкадашњу аутохтоност Албанаца на тлу Косова и Метохије.

Међу урбанонимима и виконимима у српским срединама на Косову и Метохији нема оних који нас враћају у римско доба, не зато што изостаје свест о значају на пример Улпијане (касније Јустинијане Секунде), поготово као епископског средишта, већ стога што се формирање српске идеје везује првенствено за доба Немањића, идеје коју најконкретније потврђује Лазарево опредељење за *царство небеско*. Сагласно таквом избору, „*феномен Косова* налази се у средишту идентитетског самоодређења и футуристичко-есхатолошке запитаности српског етничког бића, како некада тако и сада“ (Тодоровић 2010: 365). Косово је – пише у наставку И. Тодоровић – место иницијације а „одлазак на Косово је традицијским значењским кодовима осмишљен као средишње иницијацијско ходочашће, одлазак у *свешћу земљу*, чиме се истовремено остварује и сакрализација целокупног, како индивидуалног тако и колективног живљења“ (Тодоровић 2010: 366). С обзиром на то, коришћење просторних метафора попут *свешћа српска земља*, *небеско царство* и сл. у „грађанском“ и „антиратном“ дискурсу за жигосање идеолошких неистомишљеника (ЂЕРИЋ 2004: 142) ни најмање не утиче на сакрални карактер косметског простора, тим пре што га као такав (*свешћи простор*) препознају многи и изван српског етноса.⁶ Тако би било све

⁶ Управо то потврђује чињеница да на причест о Видовдану из далеког Санкт Петербурга и других градова Русије пристижу у Грачаницу целе породице, као и појединци из других земаља.

кад би из српског језика нетрагом ишчезле поменуте метафоре и кад би последњи косметски храм био претворен у рушевину, јер, „у камену обнављана, у духу преосмишљана, трајна посвећеност надживљава променљива посвећења и њихове рушевне материјализације; везана за одређене тачке у простору, она зрачи из њих као непресушна енергија, која само мења свој вид, али не може нестати“ (Лома 2002: 11).

Покушаји да се уништи то језгро идентитета косметског простора трају столећима а одлучност да се тај простор идентитетски „испразни“ и накнадно му се конструише неки нови идентитет, по мери и жељи искључиво албанског етноса, започиње 1999. године по доласку тзв. међународних снага. У присуству представника „цивилизованог света“, оног света чији нам се стандарди нуде као спасоносни, истовремено је уништавана средњовековна црквена баштина те касније архитектонско и писано наслеђе, затирана српска гробља, а српски народ и његов језик прогоњен⁷ из градова и села Космета. Констатације о истоветности „меморијалних интервенција“ у Приштини од стране двају управљачких система – Милошевићевог и оног након НАТО агресије (који се неосновано поистовећују), те „објашњење“ мотива рушења Вуковог и Његошевог споменика, јер „приштински Албанци ове објекте нису доживљавали као споменике културе већ политичке симболе“ (Радовић 2012: 144), резултат су површних увида у оно што се стварно збивало у Приштини. Приштина под албанском влашћу је управо пример „потпуне реконфигурације градског текста (...), када долази до свеопсежне промене елемената градског текста и систематског и свеобухватног инсталирања нових вредности у значењску мапу града“ (Радовић 2012: 118), при чему су систематски уништавани не само „политички симболи“ већ све што би подсећало на дотадашње присуство око 40.000 Срба у граду.

2. Називи градских и сеоских улица, булевара, тргова (*ходоними*),⁸ пословних објеката (*ергоурбоними*), сакралних објеката и локалитета (*еклезиионими*) и др., обједињени заједничким називима

⁷ За прогнанике са Косова и Метохије у званичним актима користи се правни еуфемизам „принудно расељена лица“, који имплицира да у сопственој држави тобоже нико не може бити прогнаник.

⁸ Називи тргова се гдекад разматрају и под посебним називом – *агороними*. С друге стране, поједини аутори (нпр. MARASOVIĆ-ALUJEVIĆ I VUČKOVIĆ 2008: 184) под термином *ходоним* подразумевају градске и сеоске квартове, док њихове појединачне објекте подводе под термин *хийодоним*.

урбаноними и виконими,⁹ представљају ономастичко подручје које посредством „символизацији действителности, окружавајућег човека“ (МЕЗЕНКО 2011: 388) презентује примарне кодове културе друштва у датом времену (в. такође ДОРОФЕЕНКО 2014: 179–188). Будући да, скоро по правилу, представља објект интервенције владајуће идеологије, подручје ходонимије је и најподложније изменама.

Даље ће у раду пажња бити усмерена на ходониме у северном и јужном делу Косовске Митровице с циљем да се покажу мотиви и принципи именовања наведених градских објеката, као значајног сегмента културно-историјске оријентације житеља с једне и друге стране Ибра. Као корпус за анализу послужили су нам општински и поштански пописи адреса те називи улица, булевара и тргова уписани на градским мапама.¹⁰ На уличним таблама у јужном делу града уобичајен је пуни назив улице, при чему је само необавезни део исписан тројезично (Rruga Ulica Street УЏК).¹¹ На малобројним

⁹ Текст у јавном простору све чешће се одређује и као *језички њејзаж*, а термин урбанонимија замењује термином *језички градски њејзаж* (в. НЕДЕЉКОВИЋ-ПРАВДИЋ 2015: 40).

¹⁰ Коришћена мапа коју су сачиниле власти албанске општине пружила нам је, између осталог, додатни увид у ниподаштавање српског језика. Улице северног дела града на поменутој мапи само су у четири случаја, осим албанским, означене и правилним ћириличним писмом, део улица приказан је албанском и српскохрватском латиницом, док је највећи број приказан само на албанском језику, на пример: Vëllezërit Qollaković (Браће Чолаковић), Dërvarit (Дрварска), Boshnjakëve (Бошњачка), Duka Vojoviq (Војводе Бојовића), Mesha Sellimović (Меше Селимовића), Kozarës (Козарска), Perandori Dushan (Цара Душана) итд. Ходонимија јужно од Ибра на истој мапи представљена је само на албанском језику. На мапи је такође видљиво да мост на Ибру представља граничник некадашњег природног продужетка улице, те Булевар краљице Теуте (Bulevardi Mbetëresha Teutë) нетом иза моста прелази у Улицу краља Петра Првог, а Улица Бислима Бајгоре (Bislim Bajgora), која прелази преко јужног моста на Ибру, „успева“ делом да се пробије кроз Бошњачку махалу (у којој, поред других, живи и албанско становништво), и потом се продужава под именом Књаза Милоша. Српска мапа, чији су аутори Стефан Патрић и Томица Вакић, обухвата само северни део града. Ходонимија на овој мапи представљена је само српскохрватском латиницом, иако су на општинском сајту северног дела Косовске Митровице заступљена оба писма. Мада се не би могло рећи да је дата мапа непажљиво рађена, на њој се уочавају и спорадичне непрецизности, нпр. Улица сердара Јанка Вукотића обележена је непотпуним називом – Јанка Вукотића, а Козарска улица (могуће је и под утицајем албанске ходонимије) – Козара.

¹¹ Иако не спадам у страшљивце, признајем да се при обиласку јужног дела града нисам осећала ни пријатно ни сигурно (супротно могу утврдити само они спремни да ласкају косовској „државности“), па није искључено да су ми промакле и другачије означене улице.

уличним таблама у северном делу града срећу се или пуни називи (Улица Сутјеска) или, ређе, с изостављеним подразумеваним делом (Танаска Рајића), исписани само српском ћирилицом. Ауторима извештаја о спровођењу тзв. косовског Закона о употреби језика, које публикује ОЕБС и неке невладине организације, као и појединим стручњацима који се баве урбанонимијом и виконимијом са аспекта мањинских права на локалном нивоу, овај податак добро дође како би своју критичку оштрицу подједнако усмерили на обе стране. Њихови закључци темеље се на ставу да 1) Срби на Косову и Метохији без изузетка треба да признају самопрокламовану државност покрајине, па тиме и Закон о употреби језика те квазидржаве (јер су сами они, тј. аутори поменутих извештаја и стручних радова то већ учинили) и 2) помире се са чињеницом да су, с изузетком дела Косовске Митровице, изгнани из свих урбаних и већег дела сеоских средина, па да и оно мало преосталог простора учине мултијезичким на начин како су то замислили промотери косовске независности.

Анализом урбанонима¹² дошло се, између осталог, до закључка да „Внутриградские названия как особый фрагмент языковой картины мира представляют собой способ языкового воплощения различных культурных кодов“ (МЕЗЕНКО 2011: 388). На основу анализе и класификације урбанонима низа аутора установљено је да се у урбанонимији словенских земаља реализују тзв. топоморфни, антропоморфни, физичко-географски, флорни, емоционално-карактеролошки, просторни, социјално-идеолошки кодови културе (МЕЗЕНКО 2011: 389). Ходониме, као саставни део урбанонимије, Е. Стаселько (СТАСЕЛКО 2013) најпре класификује на семантичке (који садрже информацију о именованом објекту) и семиотичке (који пружају податке о друштву). У оквиру првих аутор издваја оријентишуће, у чијој је основи нека грађевина или природни објекат, унутар или изван града, и групу карактеришућих са различитим мотивима именовања – историја улице, физичко-географске одлике, локација (центар или периферија), стране света, облик и дужина улице, карактеристични објекти у њеној близини, насељени пунктови и др. Семиотички пак ходоними, сходно класификацији овог аутора, могу бити демонстративног и меморативног типа. Први указују на важне датуме, покрете, историјске исходе, као тачке друштвене оријентације док други представљају називе „у част“ појединаца или група на различитим пољима делатности.

¹² Такође и виконима, тј. унутарсеоских назива (в. ДОРОФЕЕНКО 2014: 179–188).

Наведене врсте ходонима бележе се у градовима широм света а квантитативно присуство или изостанак једних или других сведочи о примарним тачкама идентитетског ослоња одређеног друштва. Иако је укупан број ходонима у јужном делу Косовске Митровице вишеструко већи (371: 46),¹³ није тешко уочити сличности и разлике у погледу мотивске основе дате врсте урбанонима.

3. Два корпуса ходонима смо, по узору на класификацију Е. Стасељко (2013), као најпогоднију с обзиром на постављени циљ, најпре разврстали на семантичке и семиотичке, утврдивши да и српску и албанску ходонимију на подручју Косовске Митровице примарно карактерише семиотичност, и то други тип – меморативност. У јужном делу града однос семиотичких и семантичких ходонима износи 336:35. Из категорије првих на ходониме у част појединаца или група отпада 328 назива, док је демонстративних свега 8, нпр.: 11. марта 1981 (11 Marsi 1981),¹⁴ 7. септембра (7 Shatori),¹⁵ Љешке скупштине (Kuvendi i Lezhës),¹⁶ Манастирски конгрес (Kongresi i Manastirit)¹⁷ и др. Однос семиотичких и семантичких ходонима у северном делу града је 35:11. Међу семиотичким 28 припада типу

¹³ Треба појаснити да укупан број улица у Косовској Митровици није једнак броју ходонима, јер су имена појединих улица дуплирана по основу парних и непарних бројева или по неком другом основу. Тако је на општинском сајту јужног дела града (Komuna e Mitrovicës, <http://kk.rks-gov.net/mitrovice/City-guide/Streets-of-the-city.aspx>) списак булеварара и улица (III Bulevardet dhe rruget) закључен са бројем 408. Међутим, на истом списку Улица Анке Спајић (Anka Spajiq) поновљена је 10 пута, Улица Владе Ћетковића (Vllado Çetkoviq) 5 пута и Сутјеска (Sutjeska) два пута (исто дуплирање срећемо и на поштанском попису адреса у северном делу града). С друге стране, албанским списком улица, булеварара и тргова, ходонимија северног дела града само је делимично обухваћена. Према томе, ако се стварном броју назива улица и булеварара у јужном делу града дода 11 назива тргова (в. II Sheshet на истом списку), укупан број албанојезичких ходонима износи 371. С обзиром на скорију препоруку европских представника да и сваки сокак буде означен, тај број може бити само већи. Број пак од 46 ходонима у северном делу града данас уједно представља све што је од српскојезичке урбанонимије ове врсте претекло на Косову и Метохији.

¹⁴ Датум започињања демонстрација.

¹⁵ Дан када је 1989. године група албанских делегата Скупштине Косова и Метохије прогласила тзв. Качанички устав.

¹⁶ Одржана још у време Скендербегове борбе против османских завојевача.

¹⁷ Одржан 1908. у Манастиру (Битољу) ради постизања договора о стандардизацији албанског писма. На Конгресу је одбачена дотадашња графичка неуједначеност албанског писма и донета одлука о утврђивању јединствене – латинске абецеде.

меморативних, док је њих 5 условно могуће сврстати у демонстративне, будући да представљају, сећања вредне, историјске догађаје и исходе (Колубарска, Козарска, Дрварска, Сутјеска, Ослобођења). Структура малобројних семантичких ходонима даље у раду ће посебно бити коментарисана, а овде ћемо пажњу усмерити на структуру и мотивисаност најбројнијих – меморативних ходонима. Огромна бројчана разлика између ходонима који пружају информацију о друштву и оних који информишу о именованом објекту, посебно у оквиру албанојезичке ходонимије, тешко да се може срести у градовима изван Космета. Тај податак, међутим, није и једина специфичност ходонимије на простору Косова и Метохије. На пример, у корпусу албанојезичких ходонима, 316 је посвећено одређеним личностима, што значи преко 80% од укупног броја, док је у оквиру српских ходонима тај проценат мањи, али такође висок – преко 50%. Поређења ради, на антропонимске урбанониме у Минску отпада 39,8%, у Софији 32,2%, у Варшави свега 23,7% (в. МЕЗЕНКО 2011: 389).

4. Иако су по бројности меморативних ходонима сличности у оквиру двају корпуса евидентне, разлике у избору мотивских антропонима у функцији урбанонима су сасвим уочљиве. На албанојезичкој скали учесталости ове врсте урбанонима прво место (158) заузимају ходоними у част учесника ратова, побуна, сепаратистичких покрета почев од последње деценије XIX па до краја XX века, са посебним акцентом на оружаном побуни 90-их година прошлог столећа (98), затим следе називи посвећени сарадницима окупатора током Другог светског рата те учесницима балистичког и качачког покрета (60).¹⁸ Неки од булевара, централних и најдужих улица, као и четири од укупно 11 тргова носе имена команданата, инспиратора и учесника последњег рата, као што су: Адем Јашари (Sheshe Adem Jashari), Фехми и Цева Ладровци (Sheshe Fehmi dhe Xhevë Lladrovci), Шемси Ахмети (Bulevardi Shemsi Ahmeti), Агим Рамадани (Agim Ramadani), Ахмет Краснићи (Ahmet Krasniqi), Љуан Харадинај (Luan Haradinaj), Селим Бислими (Selim Bislimi), Браћа Битићи (Vëllezerit Butyqi) и др. Међу урбанонимима мотивисаним сепаратистичким оружаном покретом крајем прошлог века уочљиви су и они посвећени војним јединицама, групама истакнутих бораца, биткама, као што су: 141. бригада Мехо Ука (Brigada 141 Mehë Uka),

¹⁸ Одређен број лица „истакао“ се како у качачком, тако и у балистичком покрету.

142. бригаде (Brigada 142), Битке за Кошаре (Beteja e Koshares), Мученика нације (Dëshmorët e Kombit), УЧК (УÇК)¹⁹, којима су најчешће замењене некадашње улице: Ибарског одреда (Aradha e Ibrit), Копаоничког одреда (Aradha e Kopaunikut), ЈНА (АРЈ) и др. Занимљиво је да међу албанојезичким ходонимима меморативног типа у Косовској Митровици нема оних у част Била Клинтонa, Медлин Олбрајт, Веслија Кларка и других војнополитичких промотера косовске „државности“, који иначе представљају уочљив сегмент урбанонимије у Приштини. Част се одаје једино Атлантској бригади (gr. Batalioni Atlantiku) састављеној од америчких држављана углавном албанског порекла.

Код актуелних представника албанске власти очигледно није било двојбе око одавања почести борцима на страни фашистичког покрета те члановима организације „Бали Комбетар“ (Национални фронт)²⁰ и на овај начин, о чему сведоче имена: Џафер Дева (Xhafer Deva), Аго Агај (Ago Agaj), Бислим Бајгора (Bislim Bajgora),²¹ Шабан Полуџа (Shaban Polluzha), Мехмет Градица (Mehmet Gradica), Адем Воца (Adem Voca), Бедри Пејани (Bedri Pejani)²² и други. Две улице носе имена представника антифашистичког покрета: Емин Дураку (Emin Duraku) и Ганимете Тербеши (Ganimete Tërbeshi). Улицу у Косовској Митровици добили су и сви „виђенији“ одметници након Првог светског рата: Азем Галица (Azem Galica), Шоте Галица (Shote Galica), Бајрам Цури (Bajram Curri), Елез Исуфи (Elez Isufi), Хајро Хаџија (Hajrë Naxhija), а име Исе Бољетинија носи

¹⁹ Једна од најдужих и најпрометнијих улица.

²⁰ Поједини албански интелектуалци, осим што констатују присуство на градским таблама и сарадника фашиста, не труде се одвећ да се њихова имена уклоне, али зато гласно негодују против двеју назива улица у Грачаници – *Косовскомејхоџијске* и *Ул. 17. март*.

²¹ Сва тројица су запамћена по суровости злочина над српским становништвом. Ослањајући се на мноштво извора, Д. Богдановић подсећа да је под руководством Џафера Деве само у Пећи и околини убијено преко 100 људи, укључујући и покољ Срба у Пећи, извршен 8. децембра 1943. Активности организације Бали Комбетар одвијале су се уз пуну подршку окупатора, а та подршка, по свој прилици, није изостала ни од стране енглеских официра који су радо посећивали истакнуте албанске реакционаре (Богдановић 1990: 255). Овај податак и те како асоцира на слику америчког дипломате који 1998. негде у дреничкој забити са подвијеним ногама седи у друштву терориста УЧК и само подсећа на то да се историја са „верним савезницима“ понавља.

²² Вођа Косовског комитета, који је почетком рата премештен из Беча у Косовску Митровицу, и један од челника Друге призренске лиге формиране под покровитељством Абвера крајем 1943 (Богдановић 1990: 145–246).

један од тргова (Sheshe Isa Boletini), али и један од булевара (Bulevardi Isa Boletini).

Неки ће свакако помислити да је предочена ходонимија, у следу променљиве „реалности“ и извесне „правде“, само заменила ранију градску меморативистику, ону с предзнаком „српског национализма“ успостављену почетком 90-их година. Због тога подсећамо да је међу избрисаним ходонимима у јужном делу Косовске Митровице најмање оних који су обележили најпре српску историју и културу, попут Његошева (Njegoshit),²³ Цара Лазара (Car Llazari), Светозара Марковића (Svetozar Marković) и далеко више ходонима који су подсећали на народноослободилачки покрет и југословенско поратно заједништво. Сматрало се да у културном памћењу Митровчана нема места за доказане антифашисте и народне хероје Југославије: Саву Ковачевића (Sava Kovačević), Мета Бајрактарија (Meto Bajraktari), Мухарема Бектешија (Muharem Bekteshi), Бора Вукмировића (Boro Vukmirović), за Шесту косовску бригаду (Brigada e 6 Kosovare), Зеленгорску (Zelengora) итд., ништа што представља синоним борбе против општељудског зла двадесетог века. Та чињеница нужно изазива запитаност. „Pamćenje ne rekonstruira samo prošlost, ono k tome organizira i iskustvo sadašnjosti i budućnosti“ (ASSMANN 2005: 49). Откуд, дакле, потреба да се, судећи по добром делу албанојезичке ходонимије, као важне фигуре колективног сећања, идентитета и система вредности сачувају несумњиво негативни догађаји и личности власти прошлости? „Установить, почему то или другое событие продолжает жить в воспоминаниях, и есть самое важное, поскольку отражает его релевантность и специфику“ (АРНАУТОВА 2006: 53). У низу других, два су кључна разлога тежње албанске политичке елите да се сачува сећање на поменуте личности и догађаје. Први је претпостављање племенских закона (на једној од уличних табли у јужном делу града свакако је и име Lekë Dukagjini) сваком државном поретку које подразумева успостављање и неговање другачијих норми и облика понашања. Други је у свагдашњој заштитничкој улози моћних држава које, зарад властитих интереса, штићенику опраштају сва непочинства, чинећи од њега жртву. С позиције „жртве“ све је дозвољено, а опраштајућа наклоност заштитника уверава колектив у исправност поступака, што, у следу историјских понашања исходује неразликовањем добра и зла.²⁴

²³ Узгред, најлепши стихови о Скендербегу припадају управо за Албанце непожељном Његошу.

²⁴ С изузетком часних појединаца, слично се понашају и неки други етникуми са политички и медијски исконструисаном искључивом улогом жртве. Тако је

5. Међу српскојезичким меморативним ходонимима предњаче они мотивисани именима писаца и других културних делатника (10): Браће Чолаковић, Стевана Мокрањца, Филипа Вишњића, Меше Селимовића, Чика Јовина, Алексе Шантића и др. За овима следе урбаноними у част углавном српских војсковођа (6): Војводе Бојовића, Војводе Степе, Војводе Путника, Војводе Мишића, Сердара Јанка Вукотића, и само два урбанонима који се односе на жртве последњих ратова – Улица мајора Тепића и Трг браће Милић.²⁵ Ту су још појединачни примери представника антифашистичког покрета (Анке Спајић, Владе Ћетковића, Рударске чете), епског јунака Страхинића Бана, светитеља Василија Острошког, Попа Анђелка Нешића, Немањина, као и тројице странаца: Цона Кенедија, Луја Браја и Хенрија Дипона.²⁶

Албанојезички меморативни урбаноними мотивисани именима писаца, научних и културних радника су, обрнуто, на другом месту по учесталости. У овој групи од укупно 92 урбанонима нашли су место песник Мехмет Аџиф Ерсои (Mehmet Aqif Ersoi), професор Хоџа Хасан Ташини (Hoxhë Hasan Tashini), румунска песникиња

и по злу, посебно код сарајевских Срба, упамћено име Мушана Топаловића званог Цацо, уклесано на плочи бранитеља града, па, ваљда за наук младим поколењима, окачено на згради једне сарајевске основне школе (в. Аднан Балта, „Цацо“, *Полишика*, 12. децембар 2015).

²⁵ Сувисло је запитати се, зашто међу српскојезичким ходонимима нема оних у част, нпр., Милоша Ћирковића из Белог Поља код Пећи, који је свесно жртвовао живот бранећи заветовану му очевину, и многих других витешки изгинулих током две последње деценије прошлог века. Одговор није тешко наслутити – убедили су нас, барем засад, да је њихова жртва у најмању руку сумњива.

²⁶ Током последње деценије и по Срби из Косовске Митровице очито се нису бавили ходонимијом свог дела града. О томе сведочи и чињеница да се ретко где може пронаћи уредно постављена табла са називом улице. У сваком случају, корпус српскојезичких ходонима у Косовској Митровици мање је национално „оптерећен“ (мада националне особине, личности и догађаји националне историје и културе чине основ урбанонимије већине градова), чак и у односу на ходонимију Грачанице, где су новопостављени називи улица, са ређим изузецима, одреда посвећени српским светитељима, личностима из српске историје, науке и књижевности: RR / UL Kralja Milutina, RR / UL Stefana Dečanskog, RR / UL Arsenija Čarnojevića, RR / UL Isidore Sekulić, RR / UL Devet Jugovića итд. (нажалост, исписани управо на наведени начин). Ово се може објаснити израженом мултиетничком прошлошћу Косовске Митровице (северни део града је то у доброј мери и сада), недостатком искуства општинских власти у Грачаници у овој врсти посла, као и покушајем симболичке стабилизације услед снажнијег осећања угрожености код људи јужно од Ибра.

Елена Ђика (Elena Gjika), романиста и фолклориста Антон Чета (Anton Çetta), најпознатији представник итало-албанске књижевности (Јероним) де Рада (De Rada), академик Газменд Зајми (Gazmend Zajmi), антрополог (и министар) Јаков Милај (Jakov Milaj), аутор албанско-грчког речника Константин Кристофериди (Konstandin Kristoferidhi), аутор првог албанског буквара Наум Већилхарци (Naum Veqilharxhi), Пашко Васа (Pashko Vasa), браћа Фрашери (Vëlezërit Frashëri), румунски песник Виктор Ефтимиу (Viktor Eftimiu) и други чија се научна, културна и просветитељска активност често одвијала изван граница властитог етноса.²⁷ Најученији Албанци, међу којима не мали број са пореклом у другом етносу (П. Васа, као и Н. Већилхарци били су цинцарског порекла, HORVAT 1989: 38), што, ако се присетимо оданости српској држави и култури људи попут Нушића, Винавера и др., не треба да изненађује, током целог свог живота били су и борци за национално уједињење Албанаца. Познат је рад браће Фрашери на изради политичког програма уједињења Албанаца на основама једне религије – „албанства“, а на верске поделе као на сметњу националног уједињења у свом раду, па и у песмама, неретко је подсећао и Пашко Васа.²⁸ Како би се обогатила слика културне прошлости, сећање се брижљиво чува и на сваког ко је имао било какав дотицај с Албанцима, њиховим језиком и животним простором (местом рођења, професионалном оријентацијом и сл.), па тако и на Светог Јована Кукузела (Jan Kukuzeli), византијског химнографа, Андронику Кастриот (Donika Kastrioti), ћерку Ђорђа Аријанита, касније Скендербегову жену, Џона Белушија (Gjon Belushi), америчког глумца и др. Од невеликог броја (11) личности које евидентно не припадају албанском етносу, међу којима – научника (Алберт Ајнштајн – Allbert Ajnshtajn, Руђер Бошковић – Rugjer Boshkoviq), писаца (Виктор Иго – Viktor Hugo, Вилијам Шекспир – Viliam Shekspir) и др., половина је посвећена људима који су на овај или онај начин промовисали албански језик и културу, или били нека врста политичке подршке. Тако нису заборављени

²⁷ „Jer im nije omogućeno da djeluju kod kuće, Albanci odlaze u druge zemlje, islamizirani Albanci prvenstveno širom Osmanlijskog Carstva (...) Albanci su dali Turskoj četrdesetak vezira, velikog pjesnika Mehmeda Akifa porijeklom iz okoline Peći, autora turske nacionalne himne (...) Prvi rektor carigradskog sveučilišta bio je Albanac Hoxha Tashini“ (HORVAT 1989: 32).

²⁸ „Some say I am a Christian, others I am a Moslem / One: I am a Turk, the other: I am a Latin; / Some say: I am Greek; Slav, some others; / But you are brothers all, you unfortunate ones!...“ (према SKENDI 1967: 169–170).

Димитрије Туцовић (Dimitrije Tucović),²⁹ Арнолд Харф (Arnold Harf) – немачки сакупљач података о језицима и културама, између осталог, и о албанском језику, Густав Мајер (Gustav Majer) који је „held that Albanian was a dialect of ancient Illyrian“ (SKENDI 1967: 114), Теодор Ипен (Theodor Ipen), албаноолог и аустроугарски дипломата, Норберт Јокл (Norbert Jokli), аустријски албаноолог који је најпре критиковао Вајгандову тезу о трачком пореклу Албанаца да би накнадно установио блиску сродност албанског језика како са илирским, тако и са трачким (в. ЛОМА 1990: 283). Таква врста пажње при избору меморативних урбанонима у част личности изван националног корпуса није својствена српскојезичној урбанонимији Косовске Митровице.³⁰

6. Из корпуса албанојезичких меморативних ходонима на трећем месту (28) су они мотивисани именима учесника политичке и оружане борбе под османском влашћу, почев од Скендербега (Skënderbeu),³¹ преко Бубулине (Bubulina),³² Али-паше Гусињског (Ali Pashë Gucia), Али-паше Тепелене (Ali Pashë Tepelena) и др., све до активиста Призренске лиге и бораца за Велику Албанију, попут Хаџи Зеке (Haxhi Zeka), Хода Соколија (Hodo Sokoli), Сулејмана Вокше (Sulejman Vokshi) и др. Подједнак број ходонима (28) посвећен је краљевима, државницима, установитељима закона и људима који су се бавили искључиво политиком. Судаћи по броју урбанонима мотивисаних именима монарха са којима Албанци тобоже имају некакве везе, урбанонимија јужног дела Косовске Митровице може се безмало мерити са оном из Лондона (в. СТАСЕЉКО 2013). Осим централног Булевара краљице Теуте (Bulevardi Mbretëresha Teutë) и Булевара краља Аргона (Bulevardi Mbreti Argon), важно место заузимају улице Краља Генца (Mbreti Gent), Краља Глаука (Mbreti Glauk), Краља Пира (Mbreti Pirro), Краља Бардила (Mbreti Bardhil), те јединог стварног албанског – Краља Зогуа (Mbreti Zogu).

²⁹ Д.Туцовић је оштро критиковао понашање српске војске према албанском становништву током Првог балканског рата и сам тај рат сматрао непотребним. Такав став, међутим, није значајан и мањак његовог патриотизма; погинуо је за слободу отаџбине на самом почетку Великог рата 1914. године.

³⁰ Што свакако није за похвалу.

³¹ Скендербегу је посвећен један од тргова у јужном делу града и једна, зачудо, кратка и неуређена улица.

³² Гркиња Ласкарина Бубулина (коју Албанци својатају), храбра учесница националне борбе за слободу, прва је 1821. на властитом броду „Агамемнон“ подигла грчку националну заставу.

Ту је и Улица Карла Топије (Karl Topia), Кемала Ататурка (Kemal Atatürk), М. Тита (M. Tita), Вудра Вилсона (Vudro Villson), Сулејмана Делвине (Sulejman Delvina) и др. У северном делу града бележимо четири ходонима исте мотивске основе: Немањина, Цара Душана, Књаза Милоша и Краља Петра Првог. Укупно 14 албанојезичких антропонимских меморатива нисмо успели идентификовати, тј. установити на основу којих заслуга је датом лицу посвећена улица.

Пада у очи да се, очигледно примаран, антропоморфни културни код експлициран уз помоћ албанојезичке ходонимије заснива искључиво на антропонимима, без и једног ходонима мотивисаног апелативима – називима који упућују на узраст (нпр. Омладинска), професију житеља града и сл.

7. Распон између албанојезичких и српскојезичких семантичких ходонима, с обзиром на бројчаност двају корпуса, уочљиво је мали (35:11). Истовремено, приметна је извесна разлика при избору ходонима који пружају информацију о именованом објекту. Иако је само 11 ходонима ове врсте у северном делу града, њихова мотивска заснованост донекле је разноврснија. Једна улица добила је име по већинском становништву које насељава дати део града (Бошњачка), један ходоним је оријентишућег типа (Рашкин поток), док у групи карактеришућих, поред оних који се односе на насељене пунктове, планине и реке (Бањалучка, Тетовска, Шумадинска, Ловћенска, Ресавска...), срећемо и два који указују на физичко-географске одлике (Ибарска и Виноградска). Овај последњи ходоним је уједно и једини у целој Косовској Митровици са биљном мотивском основом. Далеко је мањи проценат албанојезичких семантичких ходонима (само 35) и уочљиво низак у односу на укупан број разматраних урбанонима. У овој групи, као језичкој експликацији топоморфног културног кода, такође нема оних образованих од апелатива, попут Школска, Фабричка (некадашња Фабричка улица данас носи име Адема Воце) и сл. У оквиру албанојезичке ходонимије није забележен ниједан карактеришућег типа, па тако ни од оних мотивисаних врстом дрвећа и другог растиња, скоро неизоставних у урбанонимији већине градова. Свега три ходонима могуће је убројати у оријентишуће: *Некурудна Митровице* (Митровичке железнице), *Терса* и *Мајдани*, док су преостали топонимијског карактера. Ако се изузме трг Лондон (*Londra*) те улице Триглавска (*Trigllavi*), Сарајевска (*Sarajeva*) и Париска (*Parisi*) сви остали упућују на националну топонимику (у најширем смислу): *Тиранска* (*Tirana*), *Скадарска* (*Shkodra*),

Корчанска (Korça), Томорска (Tomori),³³ Розафа (Rozafa),³⁴ или пак на просторе на које се претендује као искључиво на своје: Охридска (Ohri), Топличка (Toplica), Плавска (Plava), Прешевска (Presheva), Барска (Tivari)³⁵ и др.

8. а) Из анализе мотивске основе ходонима, као и учесталости избора једних или других у подељеном граду на Ибру, намећу се и одређени општи закључци. И српскојезичку и албанојезичку ходонимију уочљиво карактеришу они меморативног типа. Највећи број меморативних ходонима у јужном (албанском) делу града представљен је именима учесника оружаних побуна и ратова те представницима политичке борбе за национално буђење и консолидацију, док у северном делу града ову врсту ходонима у првом реду чине представници културе. Албанојезичка ходонимија у највећој мери показује тумачење догађаја из ближе и даље историјске, као и културне прошлости са становишта политичке садашњости која, као таква, сугерише формирање јавног мишљења и вредносног става према којем циљ оправдава свако средство. Ходонимија у северном делу града није подвргнута актуелној политизацији, она још увек чува сећање, како на различите периоде српске историје и културе, тако и на различите друштвено-идеолошке оријентације житеља Косовске Митровице. Отуд, иако бројчано вишеструко мањи, српскојезички корпус ходонима одликује већа мотивска разноврсност.

б) Разматрана ходонимија један је од евидентних показатеља тенденције измене идентитета простора у јужном и изостанак такве тенденције у северном делу града. Такав закључак подупиру и друге језичке те животне чињенице данашње стварности у Косовској Митровици, као делу опште стварности на Косову и Метохији. Споменици на српском гробљу које се стицајем околности нашло у јужном делу града, са све језичком баштином чуваном на надгробницима, у 90% су уништени са јасним циљем брисања српског постојања. Албанско пак гробље које се налази у северном делу града до данас

³³ Планина повише Берата у Албанији.

³⁴ Дати ходоним сврстан је у групу семантичких с претпоставком да је пре мотивисан истоименом скадарском тврђавом, неголи личним именом Розафа, како се звала најмлађа снаха која је према легенди (истоветној код Срба и Албанаца) жртвована те узидана у темеље града на Бојани (мада и ово последње није искључено).

³⁵ А. Лома (Loma 1991:293) подсећа да је назив *Tivar-i* преузет из италијанског језика (*Antivari*). Под називом *Антивар* град Бар помиње и С. Новаковић (1892: 54), а назив *Antivari* користи и С. Скенди (Skendi 1967: 32).

је остало недирнуто. У северном делу града, поред Срба, Горанаца, Бошњака, Турака и др., живе Албанци и албанофони Роми, тако да се албански језик на улицама свакодневно чује. У моноетничком јужном делу града српски се, изузев при посетама невладиних и сл. представника, углавном не чује. Албанци из јужног дела града не сметано посећују северни део те тако потискују осећај просторне поделе и умањују проблем просторне идентификације, док са Србима засад то није случај.

Цитирана лијература

- АРНАУТОВА, ЈУ. А. „Култура воспоминания и история памяти“. *История и память: Историческая культура Европы до начала Нового времени* / Под ред. Л. П. Репиной. Москва: Кругъ, 2006, 47–55.
- БОГДАНОВИЋ, ДИМИТРИЈЕ. *Књига о Косову: Разговори о Косову*. Београд: Књижевне новине, 1990.
- ГАЧЕВ, ГЕОРГИЈ. *Менијалииџи народа свеџа* / с руског превела Ана Ацовић. Београд: Логос – Службени гласник, 2011.
- ДОРОФЕЕНКО, МАРИНА. „Пути репрезентации кодов культуры в виконимии белорусско-польского приграничья“. *Studia wschodni oślowiańskie*. Том 14. Rok 2014, 179-188.
- ДУГИН, АЛЕКСАНДАР. *Мистирије Евроазије* / с руског превео Зоран Буљугић. Београд: Логос, 2008.
- ЛОМА, АЛЕКСАНДАР. *Пракосово: словенски и индоевројски корени српске еџике*. Београд: Балканолошки институт САНУ, 2002.
- МЕЗЕНКО, А. М. „Урбанонимия как язык культуры“. *Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского*. Серия „Филология. Социальные коммуникации“. Том 24(63). 2011 г. Номер 2. Часть 1, 388–392.
- НЕДЕЉКОВИЋ-ПРАВДИЋ, МАРИЈА. „Значај језичког пејзажа у проучавању мањинске језичке политике“. *Зборник Маџице српске за филологију и лингвистику* 58 (1), 2015, 37–51.
- НОВАКОВИЋ, СТОЈАН. *Хаџи-Калфа или Таџиб-Челебија, џурски географ XVII века о Балканском полуострву*. Споменик XVIII, Београд : СКА, 1892.
- ПИПЕР, ПРЕДРАГ. *Српски између великих и малих језика*. Треће, допуњено издање. Београд: Београдска књига, 2010.
- РАДОВИЋ, СРЂАН М. *Градски џекси и џојонимија и конструкија локалног идентитетџа*. Докторска дисертација. Београд, 2012.
- РЕЉИЋ, МИТРА. „‘Ни тамо ни овамо’ (језичке манифестације располућеног идентитета или грешке у самопоимању)“. *Зборник радова Филозофског факултџета Универзитџета у Приштини*. Год. 44, бр. 3(2014), 99–114.
- СТАСЕЉКО, Е. „Мотивы номинации внутригородских объектов в русскоязычной и англоязычной культурах (на материале тодонимов Минска и Лондона)“, 2013. <elib.bsu.by.../ Стасељко%20Е%20%20МОТУВ%20> 15.08.2015.

- ТОДОРОВИЋ, Ивица. „Матерњи језик сакралне географије Срба. Митска симболика Косова у контексту одређења српског идентитета и пројекције историјске судбине“. Међународни тематски зборник „Косово и Метохија у цивилизацијским токовима“, књ. 1: Језик и народна традиција, Косовска Митровица : Филозофски факултет – Београд: Завод за уџбенике, 2010, 363–379.
- ASSMANN, Jan. *Kulturno pamćenje. Pismo, sjećanje i politički identitet u ranim visokim kulturama* / s njemačkog preveo Vahidin Preljević. Zenica: Vrijeme, 2005.
- CRLJENKO, Ivana. „Izraženost identiteta u gradskoj toponimiji kvarnerskih i istarskih gradova“. *Hrvatski geografski glasnik* 70 / 1, 2008, 67–90.
- ĐERIĆ, Gordana. „Kategorija vremena i prostora u optici ‘mentalnog mapiranja’“. *Filozofija i društvo* XXIV, 2004, 127–147.
- HORVAT, Branko. *Kosovsko pitanje*. Drugo, dopunjeno izdanje. Zagreb: Globus, 1989.
- LOMA, Aleksandar. „Sloveni i Albanci do XII veka u svetlu toponomastike“. *Сїановнишиїво словенског њоријекла у Албанију*. Зборник радова са међународног научног скупа одржаног на Цетињу 21, 22. и 23. јуна 1990. Титоград, 1991, 279–327.
- MAJER, Tomas. *Identitet Evrope: jedinstvena duša Evropske unije* / s nem. prevela Jelena Pržulj. Beograd: Albatros plus – Službeni glasnik, 2009.
- MARASOVIĆ-ALUJEVIĆ, Marina i Siniša Vučković. „Zaboravljeni toponimi u povijesnoj jezgri Splita“. *Zbornik radova Filozofskog fakulteta u Splitu*, 2008, 183–193.
- PIPER, Predrag. *Jezik i prostor*. Drugo, dopunjeno izdanje. Beograd: Biblioteka XX vek, 2001.
- RUSO, Žan-Žak. *Ogled o poreklu jezika: gde se govori o melodiji i muzičkom podražavanju* / prir. Žan Starobinski, sa franc. prevela Dušanka Točanac Milivojev. Sremski Karlovci – Novi Sad: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića, 2001.
- SKENDI, Stavro. *The Albanian National Awakening 1878–1912*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press, 1967.

Митра Релич

О СОВРЕМЕННЫХ КОСОВСКО-МЕТОХИЙСКИХ ГОДОНИМАХ (СОЦИОЛИНГВИСТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ)

Резюме

В статье на материале албаноязычной топонимии в южной части и сербоязычной топонимии в северной части Косовской Митровицы рассматриваются актуальная идейно-политическая ориентация, различия в сфере культурных и общественных приоритетов жителей по ту и другую стороны реки Ибар, степень и способы стирания старой и становления новой идентичности города. Утверждается, что топонимы, кроме всего прочего, играют важную роль в формировании общественного мнения и ценностной ориентации населения. Анализ показал,

что албаноязычную, так же, как и сербоязычную годонимии характеризуют годонимы меморативного типа; среди албаноязычных меморативов ведущее место занимают имена участников бунтов и войн, в то время как среди сербских годонимов это место принадлежит деятелям культуры; несмотря на значительно меньшее количество примеров относительно албаноязычного корпуса, сербоязычный корпус годонимов отличается большим разнообразием мотивирующих основ.

Ключевые слова: урбаноним, годоним, идентичность пространства, идентификация, культура памяти.

Mitra M. Reljić

ON CONTEMPORARY ODONYMS OF KOSOVO AND МЕТОHIЈА
(SOCIOLINGUISTIC ASPECT)

Summary

This paper, based on the analysis of Albanian odonyms in the southern part of Kosovska Mitrovica and Serbian odonyms in the northern part of Kosovska Mitrovica, examines the current ideological and political orientations, differences in regard to cultural and social priorities of residents living on both sides of the Ibar River, as well as the manner and extent of abolishing the old and establishing the new town identity. It is established that odonyms, among other things, play an important role in shaping the public opinion and value system of the population. The research has shown that both Albanian and Serbian odonyms are of the commemorative type, and that Albanian commemorative odonyms primarily consist of names of war and rebellion participants, whereas Serbian commemorative odonyms are devoted to cultural dignitaries. Furthermore, although Albanian odonyms considerably outnumber the Serbian odonym corpus, the latter is characterised by a greater variety of motifs.

Keywords: urbanonym, odonym, identity of space, identification, culture of memory.